

ART HOUSE

“Мистецтво на кожному кроці”

IN THIS ISSUE

Мова орнаментів: що розповідає українська писанка 05

Наріжна Катерина

Імпресіонізм поза межами полотна 11

Баласинович Ангеліна

Тюдори: прихований зміст портретів 16

Наріжна Катерина

Мистецтво архітектури італійського ренесансу 23

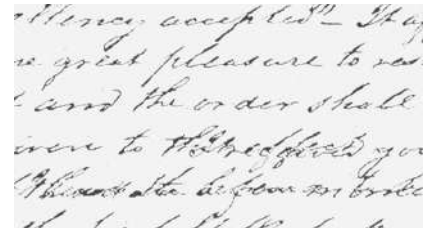
Степаненко Анна

IN THIS ISSUE

Київська архітектура: Функціоналізм і Бруталізм 30
Чайка Аліса

Коли слова стають світами 33
Сухомудренко Софія

Роль мілітарної поезії 35
Мейта Алла

Мистецтво музичної обкладинки 40
Короленко Анна

Дорогі читачі!

15-го квітня світ відзначає Міжнародний день мистецтв - день, коли варто спинити темп життя та поглянути на красу, що нас оточує, бо в шаленій буденності, ми цілком забуваємо насолоджуватися простими речами та не встигаємо помічати чарівність у дрібницях. Саме тому, в цьому весняному випуску ми вирішили звернути вашу увагу на мальовничість світу, на мистецтво на кожному кроці.

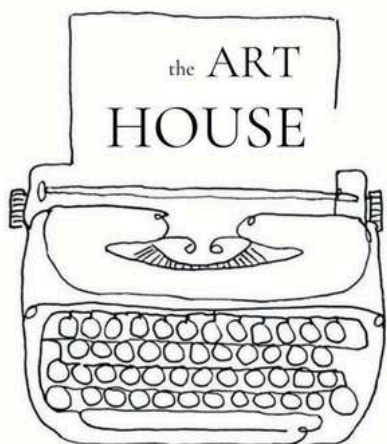
Мистецтво - це не лише про музеї чи старовинні картини, а набагато більше. Це також і про національні традиції, архітектуру рідного міста, яку ми проходимо повз ледь не щодня, прості слова, що складаються в чуттєві вірші, та навіть обкладинки альбомів. Тож ми сподіваємось, що після прочитання, ви згадете, що мистецтво не живе в замкнених галереях. Воно поруч із нами, воно там, де є погляд, здатний помітити красу, може бути частиною щоденності, настрою, стилю життя. Воно надихає, допомагає краще зрозуміти себе і світ навколо.

Цей випуск вартий уваги також через запрошену гостю із складу вчителів Ліко школи - щиро дякуємо пані Аллі Мейті за її глибокі роздуми про мілітарну поезію та її важливість на сьогоднішній день

Мистецтво починається там, де з'являється увага - і триває там, де народжується натхнення. Тому сердечно запрошуємо вас всіх, любі читачі, зробити цей крок на зустріч естетизації разом із нами!

Приємного читання!

Катерина Наріжна - головна редакторка

Мова орнаментів: що розповідає українська писанка

Наріжна Катерина

Історія писанкарства на території України починається задовго до появи християнства, ще за часів язичництва люди наділяли яйця особливим значенням та ознаменували символом початку, нового життя і відродження. Писанка була важливим елементом не тільки культури, а й релігійних ритуалів або обрядів, пов'язаних з поклонінням природі, виступаючи сильним оберегом, який мав магічну добру силу. Наші предки вважали, що вона несла щастя, добробут, благополуччя, захищала власника від зла. Писанки іноді закопували під землю, щоб яйце зробило урожай рясним, розкладали по могилах рідних, дарували молодятим для злагоди в парі.

Писанкарство має давнє коріння, пов'язане з аграрними культурами, а трипільська культура заклала символічну основу українського орнаменту. Хоча прямих доказів трипільських писанок немає, глиняні моделі яєць свідчать про їх існування як культових предметів вже тоді. Візерунки на древньослов'янських ритуальних яйцях повторюють мотиви мальованої кераміки трипільців; символи життя,

плодючості та сонця пізніше перейшли із керамічного посуду на яйця-писанки.

Культові яйця, датовані IV століттям до нашої ери, були знайдені і у похованнях скіфів, у Східному Криму. А найраніші знайдені писанки на землях Київської Русі датуються XI-XIII століттям. Вони суттєво відрізняються від сучасного уявлення: були глиняними або керамічними моделями яєць, та саме через їх міцність ми маємо змогу побачити ці знахідки і зараз.

У давнину всередину керамічних яєць-писанок вкладали кульки, які при струшуванні постукували і відганяли цим звуком злих духів і нечисту силу. Такі писанки археологи знаходили в похованнях у Новгороді та Києві, які були містами-центрами писанкарства у період Київської держави.

Найновіше відкриття було у 2018 році - археологи виявили писанку часів розквіту Київської держави на Подолі. Вона зроблена з кераміки та прикрашена орнаментом, який нагадує павутиння. Це справжня рідкість, бо до сьогодні на сучасній території Русі до рук

археологів потрапило лише зо дві сотні таких писанок. А на Рівненщині було знайдено писанку, виготовлену 950 років тому, хоча точна дата зародження писанкарства не відома.

З появою християнства, традиція писанкарства не зникла, а обросла новими легендами та символами. Вона стала знаком Воскресіння Христового та перемоги життя над смертю. За однією з них, писанка утворилась з крові Ісуса, яка падала на каміння, перетворюючи їх на червоні яйця. Богородиця Діва, яка плакала поруч, омивала ці яйця слізьми, утворюючи на шкаралупі візерунки. В іншій легенді розповідається, що Марія Магдалина принесла римському імператору червоне яйце зі словами: «Христос Воскрес!». З того часу писанка стала важливим атрибутом найбільшого християнського свята - Великодня.

Оскільки писанка тісно пов'язана з релігійними обрядами, в радянський період, коли пропаганда оспівувала атеїстичний світогляд, писанкарство тривалий час висвітлювалось як зникла традиція, що ледь не призвело до знищення

Мова орнаментів: що розповідає українська писанка

цілого звичаю українського народу. В такі тяжкі часи, писанкарство розвивалось діаспорою в Канаді та США. Там емігранти видавали фотоальбоми, випускали поштові марки, захоплюючи активною діяльністю американців цим неповторним мистецтвом.

Лише в часи незалежності традиція почала відновлюватись та поширюватись серед населення, що не може не тішити, бо писанкарство – не просто, як думають деякі, шароварщина або марна трата часу, а ціла мова прихованих символів. Кожна лінія та візерунок мають свої значення, в які закладено магичну силу.

В 2024 році комітет ЮНЕСКО офіційно включив писанкарство до списку нематеріальної спадщини культурного спадку людства.

Ця традиція, що символізує життя, захист і відродження, нарешті була визнана важливою частиною світового культурного надбання.

Взагалі, в слов'янських культурах можна виділити декілька різних видів великодніх яєць відповідно до способу їхнього фарбування. Крашанки ми всі чудово знаємо, бо саме ними граємо в улюблену гру «битки», де гравці стикаються вареними яйцями, намагаючись розбити яйце суперника, не розбивши власне. Крашанки створюються зануренням варених яєць у барвник, щоб шкаралупа змінила колір. Традиційно українські крашанки фарбують відваром трав або цибулі, але до сьогодні вигадали безліч методів створення найяскравіших та дивовижних крашанок.

Писанка, про яку я і розповідатиму більше в цій статті, є пустою шкаралупою яйця, розписаною візерунками. Мальованка – яйце, на яке наносять малюнок. Відмінність між двома полягає саме в тому, що зображення на останній не є символічними, тому вони не вважаються оберегами. А от у писанкарстві все, починаючи від часу створення до нанесення візерунку, має сакральне значення.

Малювати писанки можна з другої половини Великоднього посту, однак за звичаєм українці оздоблюють пасхальні яйця в Чистий Четвер. Щоб розписати, спершу видуте яйце ділять на частини: розділене навпіл яйце символізує два світи, на три частини – три небесні сфери, навхрест на чотири – чотири сторони світу.

*1000-річна писанка,
знайдена на
Рівненщині*

Мова орнаментів: що розповідає українська писанка

Писанкарі зазвичай використовують сім базових кольорів, та кожен з них має своє значення:

- **Червоний** уособлює радість, любов до ближнього та добро, а у християнстві також є знаком жертвності та Воскресіння Господнього. Для неодружених несе надію на весілля і на те, що пара буде знайдена.
- **Жовтий** – колір врожаю, а в писанках символізує багатство. З часів язичництва несе значення небесного вогню, сонця, місяця і зірок водночас
- **Синій** пов'язаний з небом або дощем та людським здоров'ям
- **Зелений** – це пробудження природи та всього живого, родючість рослин та багатий урожай, ну і, звісно ж, надію
- **Коричневий** асоціюється з землею, означає силу волі та енергію
- **Чорний** – вічність, вшанування померлих предків, продовження життя після смерті
- **Білий** традиційно символізує чистоту та невинність

Гуцульська писанка

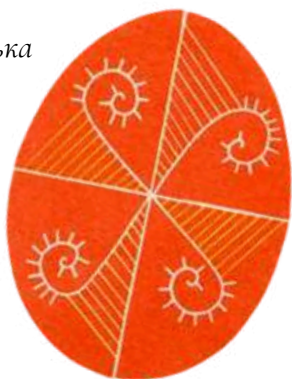
Поєднання кольорів кожен має обирати самостійно, але в народі склалось, що використання чорного та білого говорять про повагу до померлих душ, висловлюючи їм подяку за їх допомогу та охорону від злих духів. А краще за все поєднувати чотири-п'ять фарб, бо різнобарвні Великодні яйця принесуть в родину щастя, мир і любов, успіх і достаток.

Кожній місцевості України притаманні свої власні вподобання в кольорах, за якими можна визначити походження писанки. У північних та західних областях кольорова гама часто

буває більш стриманою, використовуючи чорний, коричневий, темніші відтінки інших кольорів. Інколи в цих регіонах можна зустріти звичайні одноколірні писанки, є багато деталізованих мотивів, анімалістичних та геометричних символів. У південних та центральних регіонах України кольорова гама писанок ширша, але їм притаманна лаконічність – візерунки інколи мають один-два елементи. Писанки центральних регіонів здебільшого чорні з білою лінією

та кількома кольоровими елементами, найчастіше рослинними. На них можуть бути жовті, червоні, сині, або навіть фіолетові та рожеві фарби. На Поліссі і Волині переважають червоні великодні яйця, з простими символами сонця і води. Наддніпрянські яйця мають візерунки у вигляді широких симетричних полів, товстих ліній. Закарпатські великодні яйця суттєво відрізняються від інших регіонів, на них можна знайти візерунки гілочок, сосен, багато тамтешніх тварин, як оленів і баранчиків.

Закарпатська писанка

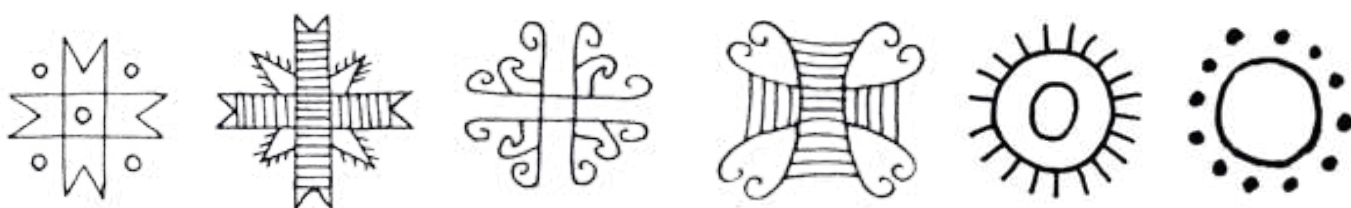

Писанка із Східного Поділля

Мова орнаментів: що розповідає українська писанка

Використання цих символів не є випадковим – майстри навмисне обирали те, що принесло б їх рідному краю врожай та благополуччя. Коли розписуватимете писанки, створена мною пам'ятка стане в пригоді:

- **Хрест** та його різновиди – це безперечно найпопулярніші символи. В них закодований всесвіт, розділ на сторони світу та пори року в язичництві. У християнстві такий візерунок означає воскресіння, нове життя. Ламаний хрест або сварга – оберіг від злих духів і темних сил
- **Сонце** також не відстає за частотою використання. Це символ світла, знак Бога в християнстві і Дажбога у язичництві. Культ сонця був чи не найголовнішим у наших пращурів, оскільки Дажбог був ледь не найважливішим в пантеоні язичницьких богів і від нього, як вважалось, залежало багато в житті людей. Писанка, на якій зображене сонце, захищає власника від хвороб та бід.

- **Тригвер, триніг, тригверт** – візерунок, подібний до трьох променів, що виходять із однієї точки із закрученими в один бік баранячими рогами, і переходять в ідею триєдності найвищого божества. Цей символ існує в українській культурі ще з часів Трипілля, та є одним з найдавніших. Ця трикутна зірка є знаком символів життя: земля, небо і повітря, або вогонь, повітря і воду
- **Зірки** пов'язані з любов'ю, тож писанки з ранковими зорями дарують коханих

- **Крапки** – сльози Діви Марії або небесні світила
- **Рослини** майже завжди з'являються на українських великодніх яйцях, тому можна легко виокремити окремі значення. Дерево життя символізує продовження роду або молодість. Воно зазвичай має три гілки: батько, мати та дитина, а в інших трактуваннях означає мудрість Божу. Листя – це людина, дубове малювали для чоловіків, а вишневе – для жінок. Квіткові орнаменти призначались незаміжнім дівчатам, щоб ті відчували радість материнства. Злаки були до доброго здоров'я, колоски пшениці до урожаю.
- **Тварини** використовувались не рідше. Птахи символізують достаток та нове життя. Олень означає матеріальне багатство та владу, кінь – витривалість і жертвність, метелик – воскресіння, а риба – християнство

- **Сорок клинів** – сорок точок в житті, достаток в успіх в господарстві
- **Зигзаг (кривулька або меандр)** – дощ, потік життя і зв'язок між землею і небом

Мова орнаментів: що розповідає українська писанка

Традиція дарування писанок була наповнена своїм глибоким, магичним сенсом і робилась з бажанням принести благо, допомогти або навіть зачарувати. Писанки, які дарували маленьким дітям, були світлих кольорів, хлопцям і дівчатам дарували писанки з солярними символами, тригверами, виконані в радісних, яскравих кольорах. Господарі, зазвичай, отримували яйця з сорока клинами, зигзагами, а літні люди – з поясами і в червоних тонах. Писанками прикрашали й свою хату: їх підвішували біля образів, де вони зберігались до наступних свят.

Коли сім'я приходила з церкви після Великоднього богослужіння, то всі вмивалися перед святковим сніданком водою з миски, в яку було покладено три писанки з червоним тлом. Якщо у родині була незаміжня дівчина, то першою це робила саме вона, а

наприкінці ритуалу забирала собі ці писанки, щоб бути такою ж рум'яною і красною, як і яйця. Після традиційного вмивання, вода теж набувала сакрального значення і виливалась лише під квіти або фруктові дерева, щоб забезпечити врожай.

Викидати писанку в жодному разі не можна було, а якщо шкаралаупа тріснула – її закопували в землю або пускали по воді.

Протягом століть про писанки складали легенди, деякі з них залишилися і до наших днів. Одна з них, наприклад, говорить, що доля всього світу залежить від кількості писанок, які розписують щорічно. І поки писанки створюються, світ у безпеці, але як тільки цей звичай забудеться, диявол звільниться від залізних кайданів, якими він зараз знерухомлений під землею, і світ буде знищено. Тож я закликаю

всіх не нехтувати цією традицією та навіть після святкування Великодня цього року спробувати намалювати власну писанку та закласти в неї найзаповітніші бажання. Багато студій по всій столиці пропонують майстер-класи з писанкарства різного рівня, тому подаруйте собі цей незабутній досвід та створіть магичний оберіг, що нагадуватиме про багате та давнє українське коріння. Цього року я з родиною також спробували створити собі такі обереги та можу щиро сказати, що написання писанок – справжня медитація, коли в думках лишається лише позитив, а очі не можуть повірити в магію, що створюється лише воском та барвниками. Любіть українське та не цурайтеся наших національних традицій, бо вони є справжнім чудом, яке потрібно передавати з покоління в покоління, та берегти всім серцем!

Писанки з Гуцульщини

Мова орнаментів: що розповідає українська писанка

Писанки за регіонами України

ВОЛИНЬ

ПОЛТАВЩИНА

ГУЦУЛЬЩИНА

ГУЦУЛЬЩИНА

ПОЛТАВЩИНА

ОДЕЩИНА

ОДЕЩИНА

ХЕРСОНЩИНА

КИЇВЩИНА

Імпресіонізм поза межами ПОЛОТНА

Баласинович Ангеліна

Коли ми говоримо про мистецтво, уява найчастіше малює музеї, галереї та картини, обмежені рамами. Проте існує напрям, який із самого початку прагнув вирватися за ці межі.

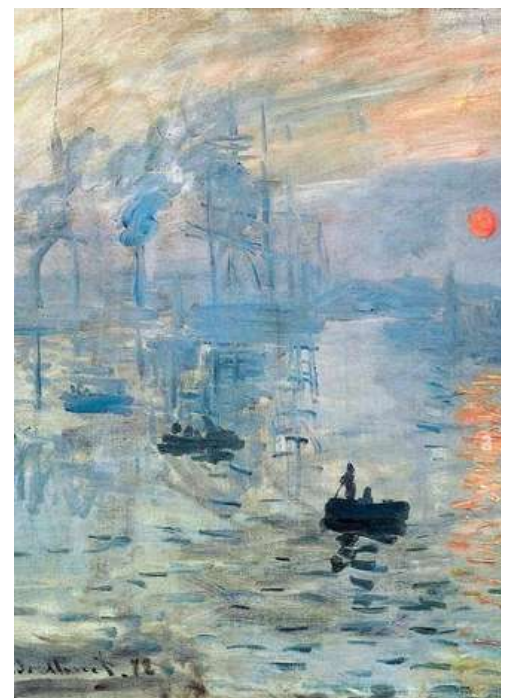
Імпресіонізм, що виник у Франції в другій половині XIX століття, став не лише художнім стилем, а й новим способом бачення світу.

Його поява була не випадковою. У середині XIX століття художній світ Франції контролювався академією, яка визначала, що є «правильним» мистецтвом. Перевага надавалася історичним, релігійним або міфологічним сюжетам, а техніка мала бути довершеною, майже «невидимою». Молоді художники відчували, що таке мистецтво віддалене від реального життя. Вони прагнули показати сучасність - рух, світло, повсякденність, миттєві стани, які не можна відтворити за академічними правилами. Саме це стало поштовхом до появи нового стилю. Імпресіоністи почали писати просто неба, використовувати швидкі мазки, фіксувати зміну світла і кольору в конкретну мить.

Вони фактично відмовилися від ідеї «завершеного» твору на користь живого враження. «Це просто заперечення елементарних правил живопису.

Ці наївні та щирі дитячі каракулі змушують вас усміхатися, але розбещеність цієї школи художників викликає нудоту й відштовхує», - приблизно такими відгуками майорили французькі видання після виставки молодих митців навесні 1874 року. Імпресіонізм, бере початок у Франції в другій половині XIX століття, став не лише художнім стилем, а й новим способом бачення світу. Його представники, зокрема Клод Моне, Пер-Огюст Ренуар та Каміль Піссарро, відмовилися від академічної точності на користь миттєвого враження, світла та руху. Вони прагнули зафіксувати не об'єкт, а відчуття від нього і саме ця ідея дозволяє говорити про імпресіонізм як про явище, що існує далеко за межами живопису.

Назва напрямку походить від картини Моне «Враження. Схід сонця», написаної у 1872 році в порту Гавра. Саме слово «враження» (impression) стало ключем до розуміння цього мистецтва: важливо не те, що ми бачимо, а те, як ми це відчуваємо. І якщо у XIX столітті художники передавали ці відчуття фарбами, то сьогодні їх можна знайти у самому середовищі міста. Архітектура, світло, вода, атмосфера - усе це формує своєрідний «живий імпресіонізм», який не потребує полотна.

*“impression sunrise”,
Клод Моне (1872)*

Імпресіонізм поза межами полотна

Особливу роль у цьому відіграє Париж - місто, яке стало не лише колыскою імпресіонізму, а й його живим продовженням. У середині XIX століття Париж зазнав масштабної реконструкції під керівництвом барона Османа, що створило нову урбаністичну структуру з широкими бульварами та відкритими просторами. Саме ці зміни дозволили художникам працювати з перспективою та світлом.

Наприклад, бульвар Капуцинок, який зображував Каміль Піссарро, став сценою для передачі руху міста, а вокзал Сен-Лазар, який писав Моне, демонстрував гру світла крізь пару і дим - абсолютно новий сюжет для мистецтва того часу. Місцем натхнення також був район Монмартр, де жили і працювали багато художників. Саме тут формувалася атмосфера творчої свободи, а світло на вузьких вулицях створювало ті самі ефекти, які згодом стали візитівкою імпресіонізму.

Особливо його цікавив ефект туману, спричиненого промисловими викидами, який розсіював світло і змінював кольори міста. Картини цієї серії демонструють, як одна й та сама архітектура виглядає по-різному залежно від часу доби та погодних умов.

Сьогодні Лондон і далі зберігає цю особливість: у тумані місто буквально перетворюється на живу імпресіоністичну композицію.

Інший вимір імпресіоністичного бачення відкривається у Амстердамі. Канали міста створюють унікальний простір, де будинки відбиваються у воді. Це відображення ніколи не є точним: воно постійно коливається, змінюється залежно від вітру та світла. Такий ефект нагадує техніку коротких мазків, яку використовували художники для передачі руху. Водночас імпресіонізм не обмежується лише класичними прикладами.

У Живерні, де жив Моне, знаходиться його знаменитий сад із водяними ліліями та японським мостом. Саме цей простір став основою для серії «Німфеї», де художник майже повністю відмовився від чітких форм, зосередившись на кольорі та світлі. Сьогодні цей сад існує і виглядає майже так само, як на картинах, що робить його унікальним прикладом «живого імпресіонізму».

Jardin del artista en Giverny
(1900)

Імпресіонізм поза межами полотна

"Paris, Boulevard des Capucines", Клод Моне (1883)

"Paris, Boulevard Montmartre in spring", Каміль Пісарро (1897)

"London, Waterloo bridge, sun", Клод Моне (1903)

Імпресіонізм поза межами полотна

Олександр Мурашко

Особливе місце в контексті імпресіонізму посідає український художник Олександр Мурашко. Його часто називають «тихим імпресіоністом», адже він не просто перейняв європейські тенденції, а переосмислив їх через власне відчуття світу. У своїх роботах митець передавав не зовнішню точність, а психологічний стан і атмосферу моменту, використовуючи світло й колір як основні засоби виразності.

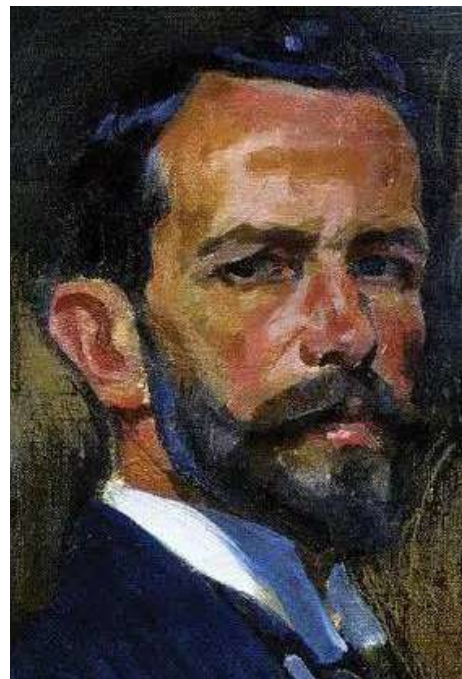
Мурашко поєднав імпресіонізм із українською культурною традицією, створивши стиль, у якому відчувається як європейський вплив, так і національна чуттєвість. Його картини, зокрема портрети й жанрові сцени, демонструють ту саму увагу до миттєвого враження, що й у французьких митців, але водночас наповнені глибоким психологізмом і внутрішньою тишею. Водночас його значення виходить за межі просто «української версії імпресіонізму».

Мурашко фактично доводить, що цей стиль може існувати поза французьким контекстом, трансформуючись і набуваючи нових сенсів. Його роботи демонструють, як імпресіоністичне бачення поєднується з національною ідентичністю,

міським середовищем Києва та особливою увагою до внутрішнього світу людини. У цьому сенсі він є не лише послідовником, а й важливим продовжувачем і переосмислювачем імпресіонізму.

Цікаво, що творчість Мурашка отримала визнання не лише в Україні, а й у Європі: його роботи експонувалися на міжнародних виставках, зокрема у Мюнхені та Венеції, де він здобував нагороди. Це свідчить про те, що його мистецтво було зрозумілим і актуальним у ширшому європейському контексті, а не

лише в межах національної школи. У цьому сенсі творчість Мурашка можна розглядати як продовження імпресіонізму в українському, міському та культурному просторі. Його Київ - це не лише місце дії, а середовище, де світло, настрої і людські образи формують особливу атмосферу, подібну до тієї, що ми бачимо у роботах Моне чи Ренуара.

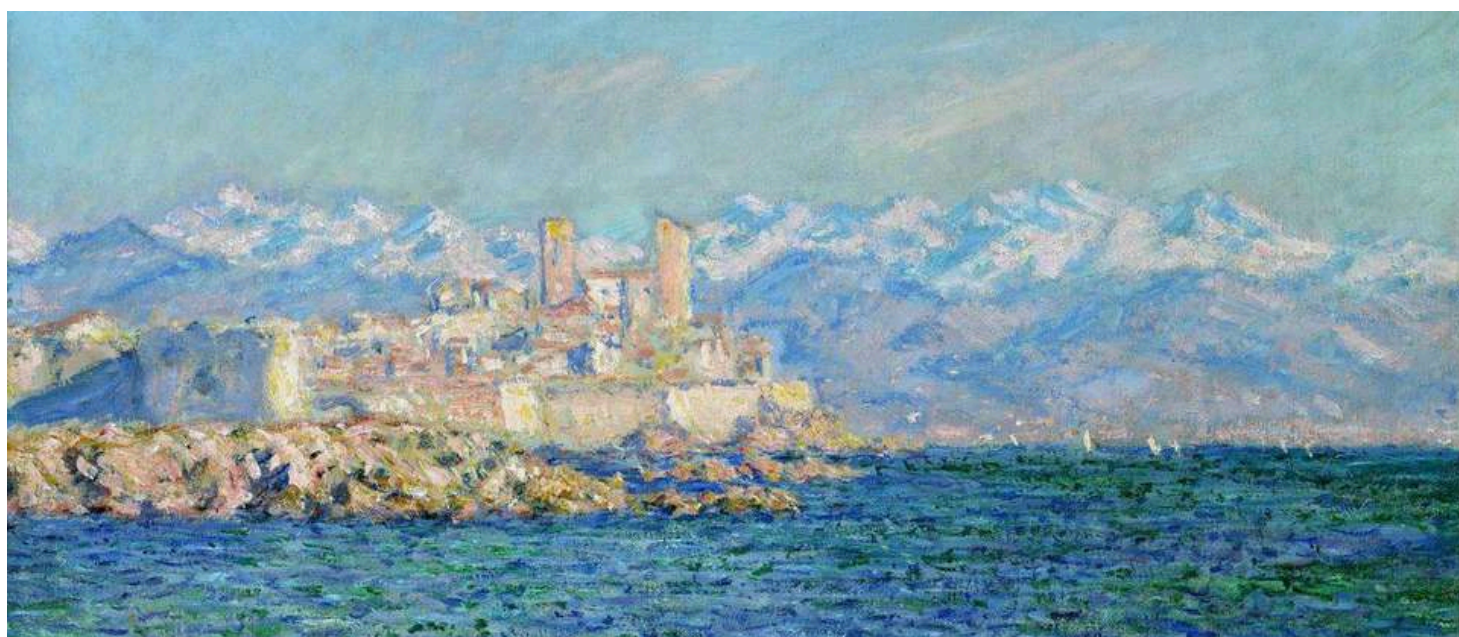
*“Flower sellers”,
Олександр Мурашко (1917)*

Імпресіонізм поза межами полотна

Важливо зазначити, що імпресіонізм також пов'язаний із розвитком міського життя. У ХІХ столітті художники почали зображати кафе, бульвари, театри та повсякденні сцени. Це був перехід від «великих тем» до повсякденності, яка сама по собі ставала мистецтвом. Сьогодні цей принцип зберігається: міста самі формують естетичний досвід. Навіть звичайні міські вулиці у

дощ перетворюються на своєрідні «картини», де кольори змішуються і відбиваються у воді. Отже, імпресіонізм сьогодні можна розглядати не лише як художній напрям минулого, а як особливий спосіб бачення світу, що виявляється у грі світла, віддзеркаленнях води, ритмах архітектури та атмосфері міст, які постійно змінюються. Саме тому цей стиль не втрачає

актуальності: він не прив'язаний до певної епохи, а живе в кожній миті, яку ми переживаємо. І якщо спробувати поглянути уважніше, стає очевидно, що мистецтво не має чітких меж. Воно існує не лише в галереях, а й у повсякденному житті у швидкоплинних настроях, випадкових світлових ефектах, у деталях, які часто залишаються непоміченими.

Випадкові відблиски у вітринах, світло ліхтарів на мокрому асфальті, рух транспорту - усе це створює ефекти, які імпресіоністи колись намагалися передати фарбами. У цьому контексті цікавим є і Київ. Дніпро, особливо на заході сонця, створює ті самі відблиски, що нагадують роботи Моне. Парки, такі як Маріїнський або Володимирська гірка, змінюють своє сприйняття залежно від світла і пори року. Через це міста стали головними мотами імпресіоністів.

Вони поєднують у собі все, що цікавило митців: рух, мінливість, світло, випадковість і сучасність. На відміну від природи, яка змінюється повільно, місто постійно створює нові сцени - неповторні й швидкоплинні. Кожна мить у ньому є унікальною композицією, яку неможливо повторити, але можна відчувати. Саме тому цей стиль не втрачає актуальності: він не прив'язаний до певної епохи, а живе в кожній миті, яку ми переживаємо. І, можливо, саме в умінні помічати

ці миттєвості й полягає справжня суть імпресіонізму. Окремо варто зазначити, що побачити роботи Олександра Мурашка можна і сьогодні в Києві. Його картини зберігаються та експонуються у Національному художньому музеї України, а також іноді представлені на виставках у Київській картинній галереї. Це дає змогу не лише прочитати про імпресіонізм, а й відчувати його безпосередньо, побачивши, як цей стиль набуває українського звучання.

Тюдори: прихований зміст портретів

Наріжна Катерина

На що ми спершу звертаємо увагу, коли бачимо величні портрети королів та королев у масивних рамах, де вони тримають скіпетри та носять корону на голові? Мабуть, саме на те, що я тільки-но перелічила – на деталі, що несуть закодоване значення та навіть несвідомо створюють образ величі та сили.

Створення культурного міфу навколо осіб при владі існувало ледь не споконвіків – правителі завжди намагались звеличити свою постать в очах простого народу, нав'язавши свій статус, викликати страх і покору. А зробити це в часи відсутності засобів миттєвої передачі інформації, як телебачення чи соцмереж, було надскладним – тим більше у великих імперіях або королівствах, де згадки про осіб королівського роду могли бути лише викривленими словами, які переходять з уст в уста. Тож монархи звернулись до найдієвішого способу пропаганди на той момент – портретів.

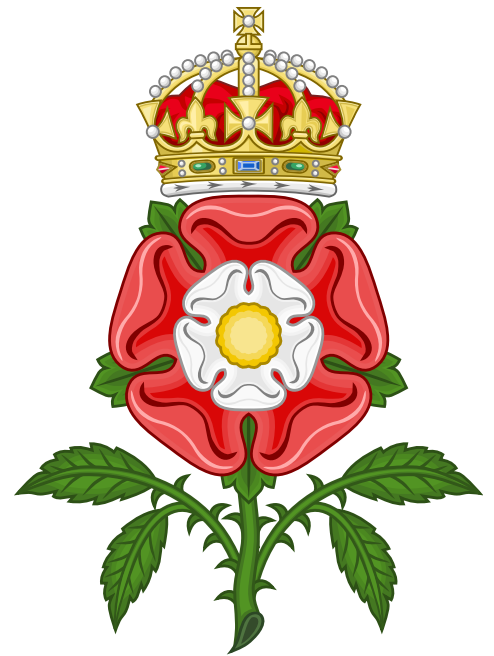
Я впевнена, що ви коли-небудь чули про династію Тюдорів, яка правила Англією протягом століть і відома своїми церковними реформами та

перетворенням острова на одну з найпотужніших держав світу. Можливо, також згадаєте короля Генріха VIII, у якого було шість дружин, та королеву Єлизавету, що створила собі образ «Королеви-дівичі». Зараз я запрошую вас поглянути на цих правителів не з точки зору політики або історії, а мистецтва – пильно роздивитись портрети монархів та звернути увагу на деталі та символи, що значать набагато більше, ніж може здатись на перший погляд.

Почнімо з початку, з зародження династії. Тюдори зародились як результат поєднання уельського шляхетського роду з англійською королівською лінією Ланкастерів, а її утвердження на престолі відбулося після завершення війни Червоної та Білої троянд у 1485 році. Щоб остаточно легітимізувати свою владу та припинити міжусобні війни, Генріх VII, представник роду Тюдорів, одружився з Єлизаветою Йоркською, донькою Йоркського короля.

Це символічно об'єднало ворогуючі дома Ланкастерів і Йорків, що відобразилось у новому гербі – Троянді Тюдорів.

Біла троянда – символ клану Йорків, а Червона – Ланкастерів, тому найголовнішим та центральним символом королівської династії є поєднанням двох ворогів, що поріднилися. Троянда Тюдорів символізує мир і примирення, досягнуті через шлюб.

Емблема Тюдорів - біло-червона троянда

Тюдори: прихований зміст портретів

Син першого короля об'єднаних родів, Генріх VIII, всесвітньо відомий своїми шістьма дружинами та початком Реформації через шлюб з однією з них. Погляньте на найпопулярніший портрет короля Англії написаний Гансом Гольбейном Молодшим, німецьким художником епохи Відродження, що відзначився роботами при королівському дворі.

Портрет створений приблизно в 1530-х роках, після видання «Акту про супрематію», де монарх оголосив себе головою Церкви Англії.

Без краплі історичного контексту тут не обійтись: Генріх неочікувано для всіх зійшов на престол, бо був другим за послідовністю сином, але після смерті його старшого брата, Артура Тюдора, він став головним спадкоємцем і заодно отримав руку дружини свого брата – Катерини Арагонської. Катерина була іспанською інфантою, дочкою короля, та шлюб закріпив би союз між двома державами. Але через те, що принцеса була вдовою Генріхового брата Артура, для узаконення шлюбу потрібен був особистий дозвіл від Папи Римського, який пара все-таки отримала.

Протягом багатьох років шлюб вважався щасливим та подарував королю доньку, Марію, але за довгі роки не народилось жодного живого спадкоємця чоловічої статі, що було критично важливим для престолу.

Це і почало «Велику справу короля» - спроби розлучення. Після більше ніж десяти років подружнього життя, у 1520-х роках, король почав прагнути анулювання шлюбу, аргументуючи, що відсутність сина є божественним покаранням. Була і інша причина – Анна Болейн. Закохавшись у придворну даму Катерини Арагонської, король спробував анулювати попередній шлюб будь-яким шляхом, але отримав відмову Папи.

Незгода святого отця обурила Генріха, але не применшила його бажання розлучення, що призвело до англійської Реформації та розриву з Римом. Король домігся свого та одружився на Анні Болейн, зробивши її королевою Англії, але ціною відсторонення цілої країни від церкви.

Отже, тепер, коли ви знаєте історичний контекст, легше буде аналізувати всі сенси та повідомлення, передані мовою символів.

Почнімо з пози Генріха та його вбрання, вони намагаються підсилити образ влади та впливу центрального героя портрета – суворий і впевнений погляд, широкі плечі, пишне і дороге вбрання. Він неначе нависає над глядачами і здається ледь не вдвічі більшим, виходячи за межі картинної рами. Чи здається вам цей чоловік добродушним правителем, чи навпаки – жорстоким, авторитетним? Думаю, що відповідь доволі очевидна.

Цей портрет став офіційним іміджем монарха, який використовувався для утвердження Генріха як глави англіканської церкви. Ганс Гольбейн пішов на хитрощі, заради масштабного політичного іміджу і трансляції абсолютної влади на століття вперед: пропорції короля були змінені. Насправді Генріх був високим, але художник зробив його плечі неймовірно широкими за допомогою крою одягу та масивних хутряних вставок.

На відміну від багатьох портретів того часу, де герої скромно дивляться трохи вбік, Генріх дивиться прямо на глядача. Куди б ви не відійшли – король стежить за вами.

Одяг короля напряму свідчить про його багатство та значимість, Генріх любив розкішно прикрашені, строкаті костюми, але, звісно ж, в стилі свого часу. Художник майстерно передав всі найменші деталі його образу – пишне хутро, цінні паркові і шовкові тканини, численні золоті прикраси, вишивку, оригінальний головний убір. Гольбейн випишував кожен камінь на ланцюзі на плечах Генріха з такою точністю, що сучасні ювеліри можуть ідентифікувати огранювання. Це демонструвало, що казна Англії повна, попри розрив з Римом.

В якості фону використано темно-синю фарбу, на що більшість навіть не звернули б уваги, але для написання тла обрано дуже

Тюдори: прихований зміст портретів

дорогий на той момент пігмент – ультрамарин. Для аристократів та послів з інших королівств це було повідомленням: «У мене є достатньо статків, щоб дозволити собі витратити таку величезну суму на портрет, на просту забаганку».

До речі, те, що ми бачимо зараз, не є оригіналом портрета, спочатку це була частина великої фрески в палаці Вайтголл, яка згоріла під час пожежі 1698 року, задовго після смерті короля. Схожі портрети в музеях, а їх збереглися цілі сотні – це

авторські копії самого Гольбейна або роботи його учнів. Тому образ, який створив художник, був настільки потужним, що кожна знатна родина Англії хотіла мати таку копію у себе вдома, щоб продемонструвати лояльність королю.

“Генріх VIII”, Ганс Гольбейн Молодший

Тюдори: прихований зміст портретів

Другим, не менш цікавим портретом є зображення другої дружини Генріха VIII, яку я вже згадувала раніше – Анни Болейн. Шлюб дівчини з королем теж виявився не найлегшим. Анна відмовлялась бути просто коханкою, вимагаючи статусу королеви, що змусило Генріха піти на розлучення.

І вдруге король був нагороджений донькою – Єлизаветою I, після якої вагітності дружини знову закінчувались викиднями, що за повір'ями того часу, вважалося карою. Не маючи сина, Генріх охолов до дружини, Анна була заарештована, звинувачена у подружній зраді, інцесті з братом та навіть державній зраді. Більшість істориків вважають ці звинувачення сфабрикованими, але правда назавжди залишиться таємницею.

Анна Болейн була страчена 1536 року, за три роки після таємного одруження, що повністю змінило історію Англії.

Портрет Анни Болейн – це одна з найбільших загадок англійської історії. Оскільки після її страти Генріх наказав знищити всі її зображення, все, що ми бачимо зараз – лише копії. Автор – невідомий, дата створення – теж загадка. Найвпізнаваніша деталь образу – безперечно підвіска з літерою «Б», що підкреслювало індивідуальність. Що для нас є буденністю, на той час було сміливим кроком.

Три перлини, що звисають з підвіски, символізують чистоту і віру. Перли були неймовірно дорогими, тож це також був маркер її нового високого статусу при дворі.

Анна виховувалась при французькій королеві і саме

вона ввела моду на французький чепець з-поміж англійських аристократок. На відміну від традиційного англійського стилю, який повністю закривав волосся, французький чепець мав округлу форму і відкривав передню частину зачіски.

Портрет Анни Болейн

Тюдори: прихований зміст портретів

Це було знаком витонченості, кокетства та впевненості у собі. Хоча Болейн не відповідала тодішнім стандартам краси, бо мала темне волосся та карі очі, королева все одно не ховалась за вуалями.

Ймовірно, після страти підвіска з літерою «Б» перейшла до її доньки, майбутньої королеви Єлизавети I. На деяких портретах Єлизавети можна побачити схожі перли, що було таємною даниною пам'яті матері.

Згадавши королеву Єлизавету I, зупинімось на її портретах. За її правління тюдорівська пропаганда досягла вершини та зображення королеви лишаються одними з найбільш наповнених таємними символами. Що саме хотіла англійська королева передати своїм підданам?

Єлизавета I – одна з найвидатніших монархинь в історії Англії, остання з династії Тюдорів. Її 45-річне правління називають «Золотою добою», оскільки саме тоді Англія перетворилась на провідну морську державу та культурний центр Європи.

Після страти матері тривалий час Єлизавета вважалась незаконнонародженою, що й стало одним з поштовхів до того, щоб зробити все можливе аби досягти визнання та покірності англійського народу. Критично важливим для досягнення цього стало створення статусу «Королеви-дівичі», Єлизавета так і не вийшла заміж,

заявляючи, що вона «заміжня за своєю країною». Це було розумним політичним рішенням, щоб зберегти абсолютну владу, уникнути політичного підпорядкування.

Шлюб на англійському дворянинові, що був нижчим за статусом, викликав би заздрість та боротьбу за владу серед інших аристократів, а одруження з іноземним принцом призвело б до залежності Єлизавети від іншої держави та претендування чоловіка на англійський престол. Ба більше, вона була протестанткою, що не є дивним, оскільки саме її матір була рушійною силою Реформації, тому шлюб з католиком анулював би всі її церковні реформи, а союз із протестантом послабив би державу, бо кандидати з такою вірою не були популярними.

Кров'ю та потом вона ламала стереотипи щодо жіночого правління та доводила всім навколо, що достатньо мудра, аби керувати державою, та звеличити її до небес. Створення міфічного образу стало в пригоді – вона ретельно сконструювала іконографічний портрет «Глоріани», що символізував чисту, божественну владу. Єлизавета штучно вибілювала обличчя сумішшю зі свинцю, носила масивні сукні, що оголошували про її появу в кімнаті, ще до заходу, і об'ємно вкладали вогняно-руде волосся.

Деяка андрогінність монархині

була свідомим вибором, спрямованим на легітимізацію її влади в патріархальному суспільстві. Найвідомішим виявом цього була промова Єлизавети до англійських військ, де вона заявила: «Я знаю, що маю тіло жінки, але я маю серце і шунок короля, і до того ж Англії». Вона майстерно поєднувала жіночі та чоловічі риси, як перли і меч, корсети і широкі накидки на плечі, щоб представити себе не просто як королеву, а володаря, вищого за гендер.

«Райдужний портрет» - ребус, який можна розгадувати вічно та постійно знаходити нові значення. Придивіться до обличчя королеви – вона виглядає чудово, чи не так? Бездоганно біла шкіра, шовковисте волосся, жодних зморшок. А що, як я скажу, що на момент написання картини, Єлизаветі було майже 70 років! Але на полотні вона вічно молода, вічно ідеальна, божественна «Глоріана».

Деталей на портреті безліч, але почнімо з лівого нижнього кута, який не може не спантелчувати – чому королева тримає у руках веселку? Трохи вище є напис, який перекладається як «Немає веселки без сонця». Мається на увазі, що Єлизавета і є сонцем Англії, вона зробила її мирною країною і розігнала «бурю» політично-турбулентних часів, розгромивши іспанську армаду та придушивши ірландське повстання, вона підготувала ґрунт для процвітання.

Тюдори: прихований зміст портретів

Веселка виступає символом миру – монархиня тримає у себе в руках мир держави.

Найбільш вражаюча деталь – вбрання. Помаранчева накидка має трохи дивний принт, і придивившись ближче, ви побачите, що вона розшита людськими очима та вухами. Це було повідомленням кожному, хто бачив портрет, що королева все бачила і чула, що нічого в царстві не відбувалось без її відома і від неї нічого не приховати.

На лівому рукаві Єлизавети зображена змія, вишита золотими нитками та прикрашена коштовностями. У пащі рептилія, символ мудрості та розсудливості, тримає рубін у формі серця – немов контролює забаганки серця своїм холодним розумом. Королева Єлизавета була такою ж хитрою, далекоглядною, як і ця змія, так само не дозволяла почуттям вплинути на політику.

Прикраси з перлів – це, звісно ж, про непорочність і цнотливість, їх кількість – про велич, багатство. Перли були символом Артеміди, давньогрецької богині-діви Місяця, що підкреслювало статус божественності королеви. І біля дорогоцінного намиста можна помітити маленьку рукавичку, прикріплену до коміра. Рукавичка здавна була символом лицарського етикету: чоловіки кидали рукавичку, як виклик, або носили рукавичку дами на знак відданості.

Історики так і не змогли погодитись на значенні цього елемента, але це могло бути повідомленням, що королева мала чоловіків, готових її захистити, або ж всі її піддані були лицарями, чи Єлизавета сама кидала всім виклик.

Піднявши очі вище, дивний головний убір королеви впадає в око – це не проста тіара чи діадема. На її голові імператорська корона, а на самому верху півмісяць, що, ймовірно, відноситься до Діани – римської богині полювання, з якою королева почала себе ототожнювати.

Єлизавета не завжди зображала себе на портретах з класичними коронами, що теж було політичним рішенням – посланням, що всім і так відомий її статус та владу, немає потреби підкреслювати це головним убором.

Цей портрет – потужний зразок символізму, куди не глянь – всюди є «подвійне дно». Єлизавета своїм вбранням заявляє світові, що вона всемогутня королева Англії. Вважається, що це останній портрет королеви, написаний за її життя або невдовзі після її смерті.

Картини, що зображали монархів у настільки величних позах та вбраннях справляли неабиякий ефект на селян та дворян водночас.

Більшість населення Англії не вмiла читати, тому текстові маніфести були марними, натомість символи були зрозумілі всім.

Портрет ставав «візуальною статтею», яку міг прочитати навіть той, хто не знав жодної літери. У часи, коли монарх не міг бути скрізь одночасно, портрет служив заміном, поширивши авторитет у кожен куточок держави.

Тюдори змусили людей підкорятися їм, шанувати та вражатись їх вишiстю, за простих людей – і їм це чудово вдалось, бо навіть сьогодні ми затамуємо подих, коли бачимо їх пронизливі очі на картинах.

*герб Генріха VIII
Тюдора*

Тюдори: прихований зміст портретів

“Райдужний портрет”, королеви Єлизавети I

Мистецтво архітектури італійського ренесансу

Степаненко Анна

Що вам перше приходить на думку, коли згадують слово «Італія»? Для когось це просто країна на одному з багатьох півостровах Південної Європи, для когось це, можливо, улюблене місце відпочинку під час канікул, а для деяких, це, звичайно, майже усіма відома та обожнювана італійська кухня - піца, паста, равіоли, та її інші, широко відомі страви. Щодо мене, чуючи про Італію, мої думки наповнюються її не менш відомими мистецтвами - як і архітектурою, так і картинами, намальованими всесвітньо відомими італійськими художниками.

Перебуваючи у мандрівці цією країною, я, на початку 2023-го року, мала чудову можливість побачити на власні очі справді прекрасні творіння італійської архітектури доби ренесансу-ватиканську Базиліку Святого Петра, всесвітньо відомий Купол Брунелескі, та багато інших, якими я прагну поділитися з Вами. Отже, у цій статті пропоную зануритися у дослідження справжніх архітектурних «красенів» італійського відродження.

Базиліка Святого Петра

Розпочати наше дослідження пропоную святиною усіх католиків та найбільшою християнською церквою у Світі - Базилікою Св. Петра. Хоча й розташована у Ватикані, ця прекрасна частина архітектури відродження вважається італійським надбанням, адже її спорудження припало задовго до того, як Ватикан постав незалежною країною.

Варто знати, що ця історична пам'ятка була побудована над святиною апостола Петра - одного з дванадцяти апостолів Ісуса Христа, де той зазнав мучеництва. Найцікавіше те, що базиліка споруджувалася аж 120 років - від 1506 року до 1616-го, а до її будівництва було залучено самих геніїв Ренесансу, таких як Берніні, Рафаель Санті, а також сам Мікеланджело, що став автором славетного куполу базиліки. Будівництво ж куполу, спроектованого відомим на весь світ архітектором та винахідником, доручено було Джакомо делла Портою, який працював над ним день і ніч з 800-та робітниками протягом майже двох років (1588-1590).

Храм вміщує понад 100 поховань, включаючи кожного дев'яносто одного з Римських Пап, що мали владу у період зі закінчення будівництва храму. Зважаючи на довгу та важку працю, витрачену на її будівництво, може здатися не надто дивним те, що сама Базиліка вміщує до 60-ти тисяч людей, а розміром рівна двом футбольним полям. Сама її площа має розмір понад 21 000 кв. м.

Сам інтер'єр святої будівлі - це справжнісінький шедевр світового мистецтва Відродження, а стіни, збудовані сотні років тому, з легкістю дарують велике естетичне задоволення майже кожному. Сріблясто-сірі колони, зроблені з полірованого білого мармуру, висока стеля, щедро оздоблена позолотою, підлога, розписана прекрасними візерунками, статуї святих, настільки добре створених, що виглядає наче вони ось-ось поворухнуться, та, звісно ж, головна окраса святині - купол, що нагадує справжнє золоте небесне царство - усім цим ми маємо завдячувати болюче довгій та нелегкій праці, виконаній найкращими італійськими

Мистецтво архітектури італійського ренесансу

архітекторами, скульпторами, та будівельниками ренесансу. Незважаючи на усю внутрішню красу будівлі, помилково буде сказати, що її привабливість обмежується лише інтер'єром.

Адже не менш цікавим є те, що площа перед Базилікою, створена талановитим італійським архітектором Берніні, є навмисно

спроектованою у формі величезних рук, що ніби «обіймають» відвідувачів будівлі. Враховуючи усі дивовижні факти про Базиліку, на мою думку, не буде здивуванням, що колись вона була найпрестижнішим будівельним проектом Європи - у період Відродження Папи витрачали величезні гроші на будівництво - дійшло навіть

до масового продажу індульгенцій. Отже, можна сміливо сказати, що якщо Ви, як і я, є великим шанувальником розкісної світової архітектури (ренесансу і не тільки) обов'язково спробуйте побачити (коли з'явиться нагода) або ж просто дослідити про дивовижну Базиліку Святого Петра у Ватикані.

Базиліка Святого Петра, Ватикан

Купол Брунеллескі

Якщо, думаючи про італійське місто Флоренцію, Ви уявляєте сотню будиночків, з дахами з помаранчевої теракоти, бруковані вулички, збудовані сотні років тому, та, звісно ж, головну окрасу міста - Купол Брунеллескі, (або його другу назву, собор Санта Марія дель Фйоре) що, можливо, комусь нагадує за формою яйце (це, до речі, не є випадковістю)

тоді Ви поділяєте це бачення міста з мільйонами. Адже, дійсно, оглядаючи архітектуру культурного центру Тоскани, можна одразу припустити, що доба відродження у Італії не оминула Флоренцію, а найбільша гордість міста - славний Купол, заслуговує на усю популярність та захоплення, які він викликає у туристів. Але як і коли з'явився сам собор, які особливості він має, та в чому полягає його краса?

Дослідимо це разом. Багато довгих століть Флоренція прагнула бути містом-лідером у всій Тоскані. Вона, як й інші міста цієї провінції, змагалася за честь мати найпрекрасніший та найграндіозніший собор. Отже, після того, як інші тосканські міста - такі, як Піза у 1063 році та Сієна у 1260-му році закінчили будівництво своїх широко відомих соборів, Флоренція розпочала роботу над своїм.

Мистецтво архітектури італійського ренесансу

Саме з цього почалося виникнення Санта Марії дель Фйоре, або Купола Брунеллескі.

Купол Брунеллескі був побудований з 1296-го року до 1436 року, а з його назви легко здогадатися, хто був одним з архітекторів, що працював над собором. Цікавим є те, що, на відміну від Базиліки Святого Петра, на теперішньому місці розташування Купола Брунеллескі у минулому стояла церква Санта Репарата, а не порожнє місце.

Головним архітектором при будівництві собору був Арнолфо Ді Камбіо, а саме тим, хто спроектував всесвітньо відомий Купол був Філіпо Брунеллескі.

Цікаво те, що незвичайній формі купола, що нагадує яйце, посприяла одна проблема, що виникла під час будівництва. У 1366-му році у будівельників собору виникла дилема: купол будівлі, що мав знаходитися через величезний 45-метровий діаметр, неможливо було побудувати, адже на той час традиційних риштувань,

що суттєво полегшували би будівництво, просто не існувало. Через те собор тривав 40 років стояв без куполу, доки італійський архітектор Філіппо Брунеллескі у 1418-му році успішно виграв конкурс на спроектування славетного куполу, адже його інноваційний дизайн включав купол з подвійною оболонкою, що підтримував сам себе. Щоправда, хоча саме Брунеллескі спроектував будову купола, втілити його задум значною частиною вдалося завдяки Козімо Медічі - неофіційного правителя Флоренції та найбагатшої, на той час, людини у Європі (а також члена родини Медічі, чиї досягнення були описані у минулому історичному випуску цього журналу). Саме Козімо заручив Філіппо політичною та фінансовою підтримкою та реалізував те, що на той час вважалося неможливим. Зовнішня оболонка, зроблена з теракотової

плитки, захищала б внутрішню від негоди, тоді як внутрішня оболонка використовувалася б для підтримки зовнішньої. Внутрішня оболонка куполу також охоплює весь діаметр та підтримує саму себе.

Брунеллескі також використав серію кілець по периметру внутрішньої оболонки, що запобігають її обваленню. Проміжок між двома оболонками слугує сходами на вершину. На вершині купола можна помітити ліхтар Брунеллескі, який, хоча й також був спроектованим італійським архітектором, був встановленим лише після його смерті.

Отже, можна сказати, що Купол собору був побудований за справді геніальною технологією. Після побудови усього Санта Марія дель Фйоре 1436-му році, Папа Римський Євгеній IV

Мистецтво архітектури італійського ренесансу

освятив собор 25 березня того ж року. Оскільки архітектори Флоренції не хотіли, аби їхній собор нагадував інші, дивлячись на дизайн цієї історичної пам'ятки та порівнюючи його із соборами інший європейських країн, можна помітити доволі велику різницю як і в інтер'єрі, так і в екстер'єрі.

Всередині купол Брунеллескі чимось нагадує Базиліку святого Петра, що й не надто дивно, адже у періоді між закінченням будівництва собору (1436 рік) та початком будівництва Базиліки (1506 рік) минуло менш, ніж 80 років. Підлога, оздоблена різнокольоровим мармуром, сріблясто-сірі колони, прикрашені статуями та купол, що сам по собі нагадує одну велику мистецьку інсталяцію - усі ці елементи є одними з найкращих прикладів доби Відродження та її любові до екстравагантності.

Екстер'єр собору також вражає - ідеально симетрично викладені візерунки із зеленого мармуру, довгі вікна, з яких виглядають численні скульптури та невелика вежа із золотистим шпилем, що прикрашає купол собору.

Зважаючи на усю красу та геніальність задуму Куполу Брунеллескі, можна з впевненістю сказати, що, перебуваючи у Флоренції, при нагоді варто обов'язково відвідати цю чудову історичну пам'ятку.

Палаццо Фернезе

Розташоване неподалік Ватикану, Палаццо Фернезе, без сумніву, є однією з найважливіших пам'яток Риму, а також об'єктивно найкращим зразком не тільки італійського ренесансу, а й всесвітнього. Хоча на перший погляд ця будівля й не "кричить" розкішшю та розміром, будучи всередині неї, можна одразу зрозуміти її відношення та важливість до доби відродження. Палаццо Фернезе був замовлений у 1513 році майбутнім Папою Павлом III, Алессандро Фернезе, а також був побудований під керівництвом одразу декількох великих архітекторів - Сангалло Молодшого, Мікеланджело та Джакомо Делла Портою. Будівництво цієї пам'ятки архітектури почалося у 1515 році й тривало до 1589 році, що, хоча й здається великим проміжком часу,

не було унікальністю під час створення інших пам'яток архітектури італійського ренесансу. Родина Фернезе була однією з найзаможніших та найвпливовіших родин як італійського Відродження, так і Бароко, відіграючи вирішальну роль в італійській політиці, культурі та мистецтві. На додаток до цього, її родовід мав неабиякий вплив на католицьку церкву, адже двоє членів родини - Алессандро Фернезе (майбутній Папа Павло III) та його племінник, герцог Алессандро Фернезе (майбутній Папа Павло IV), досягли найвищої церковної посади. Саме Алессандро Фернезе доручив італійському архітектору - Якопо Бароцці да Віньйолі будівництво резиденції надзвичайної краси для італійського кардинала. Сама резиденція була побудована у маловідомому містечку Капрарола,

Мистецтво архітектури італійського ренесансу

надаючи йому неабияку майбутню популярність. Зважаючи на історію Палаццо, не є дивним те, що його стіни бачили багато важливих гостей, найвідомішим з яких був майбутнім королем Франції Генріхом IV, котрий навідувався до резиденції, перебуваючи у екзилі. Ще один цікавий факт це те, що у теперішній час будівля слугує французьким посольством у Республіці Італія.

На відміну від першого погляду, інтер'єр Палаццо Фарнезе аж ніяк не є скупим на розкіш - більшість стін його кімнат буквально складаються з численних фресок, картин та гравірування. Самі фрески, звісно ж, не є аби якими - найцікавіші з них відображають історію роду Фернезе, їх виникнення, великий вплив на суспільство та їхні особисті успіхи. Щоправда, Алессандро Фернезе не планував, аби фрески обмежувалися лише досягненнями його роду; саме тому у багатьох кімнатах можна побачити історію Італії та усієї Європи, розказаної на стінах та полотні.

У іншій частині резиденції можна помітити кімнати, присвячені римській міфології, зокрема римського героя Геркулеса, що є аналогічним до Геракла з грецької міфології. На стінах цих кімнат можна помітити велику кількість подвигів та життя героя. Ще одне місце, варте уваги - кімната Stanza del Mappamondo, що буквально

означає кімната Глобус. На її стінах можна помітити чотири частини Світу та імена найвідоміших першовідкривачів - Христофора Колумба, Марко Поло, Америго Веспуччі та Фернанда Магелана. Дивовижним є те, що це тільки одні з багатьох кімнат резиденції. Зовні Палаццо Фернезе має бездоганно спроектований сад, що ідеально підходив до кардинала та його частих прогулянок. Мушу визнати, що я сама була б далеко не проти мати власний великий сад з мармуровими скульптурами, фонтанами, теракотовими терасами та сходишками.

Палаццо Фернезе, як і більшість прикладів італійського ренесансу - це бездоганне поєднання історії, культури та мистецтва, що аж ніяк не жаліє розкоші та пишноти.

Архітектура італійського відродження - це справжня революція розкішного, нестримного дизайну, що симетрію, пропорції та геометрію - абсолютно відходячи від минулої стриманості середньовіччя. Це революція, що надзвичайно успішно запровадила культові куполи, колони та декорації, які валять очі як і зараз, так і сотні років тому, і, звісно ж, заслуговує на увагу та пам'ять.

Мистецтво архітектури італійського ренесансу

Палаццо Фернезе з висоти пташиного польоту

Інтер'єр Палаццо Фернезе

Внутрішній сад

Мистецтво архітектури італійського ренесансу

Купол Базиліки Св. Петра, Ватикан

Фрески інтер'єру Купола Брунеллескі, Флоренція

Купол Брунеллескі, екстер'єр

Київська архітектура: Пізній модернізм - сувора буденність чи повернення до раціональності?

Чайка Аліса

Я доволі часто помічаю, що кияни негативно відгукуються щодо різноманітних споруд в нашому місті та стверджують, що ті не несуть у собі жодного сенсу та мають бути знищені. Та насправді, варто лише придивитись до цих "гнітючих" будівель ближче і починаєш усвідомлювати, що кожна будівля має свою історію та функцію. Сьогодні я б хотіла звернути вашу увагу на такі напрямки в архітектурі, як Функціоналізм та Бруталізм, адже саме ці два напрямки були "обличчям" Києва 1960 - 80-х років. Функціоналізм - це архітектурний принцип, згідно з яким форма будівлі має бути похідною від функції, яку вона виконуватиме. Навіть у печерних оселях палеоліту та озерних оселях неоліту форма визначалася функцією; у римських укріпленнях та акведуках, у середньовічних замках, у палацах епохи Відродження та барокових замських будинках, у складах 18 століття, у житловій архітектурі 19 століття та офісних хмарочосах 20 століття існує тісний зв'язок між формою та функцією. Функціоналізм такий же старий, як і саме будівництво.

Але мета його була дуже благородною: оживити міста, при цьому значно покращити життя людей, завдяки використанню науково-технічного прогресу. Функціоналізм закріплює людину в центрі процесу проектування. Однак, не саме конкретну особистість, а людину, як біологічну і соціальну істоту взагалі. Функціональність будинків повинна визначатися громадськими та фізіологічними потребами кожної людини. Проектуючи будинки таким чином, архітектори повинні забезпечити людей всіма необхідними умовами для комфортного проживання і роботи. Естетичним правилом функціоналізму стає максимальне спрощення форм і шлях до мінімальної обробки поверхонь. Функціоналізм трохи стримано відноситься і до введення колірних контрастів в архітектурі. Бруталізм - це термін, що використовувався в 1950-60 роках для опису теорії, ідей та практики подружжя британських архітекторів Елісон та Пітера Смітсонів, котрі вважали бруталізм *етикою*, а не естетикою.

У широкому сенсі бруталізм став описом міжнародного підходу до архітектури, який відображав соціальні ідеали, промислові та народні засоби, а також гуманні цілі. Ґрунтується на естетизації грубих, важких форм, необроблених поверхонь будівельних матеріалів (камінь, бетон) і залізобетонних конструкцій, відкритих систем інженерного обладнання тощо. Виходить із засади цілковитої правдивості архітектури й заперечення будь-якого декору.

Київська архітектура: Функціоналізм і Бруталізм

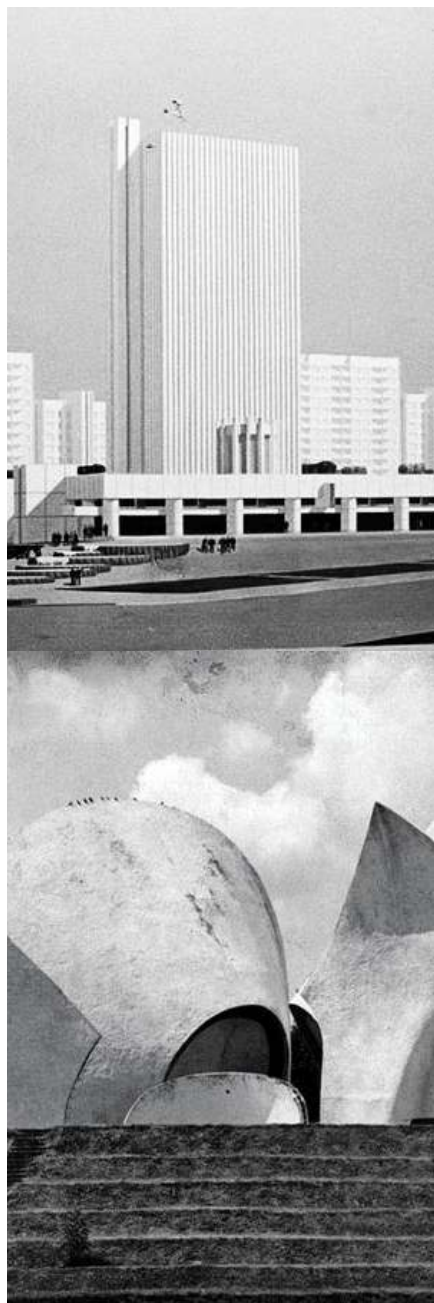
Після Другої світової війни європейські міста потребували швидких архітектурних рішень, і бетон виявився універсальною відповіддю на цей запит. Він був дешевим, будували з нього швидко: соціальне житло, адміністративні будинки, цілі квартали та міста. Таким чином бруталізм потрапив і в Україну. Ці будівлі не прикрашали і не фарбували, на їхній поверхні залишалися нерівності та шорсткості - текстура форм, у яких відливалися бетонні заготовки.

Але бетонна будівля - не означає нудна. При бруталізмі тільки опори конструкцій були передбачуваними, а ось стіни та дахи набирали найнесподіваніших форм - і будівля ставала майже скульптурою. Наприклад, швейцарський архітектор Ле Корбюзьє придумав розбивати на дахах сади та прокладати бігові доріжки. До речі, його вважають одним із найкращих представників течії бруталізму, і його приклад надихнув українців на впровадження аналогічних методів будівництва.

А тепер пропоную заглибитись в історію київських відомих бруталістичних споруд!

1) Національна бібліотека України імені Вернадського 1976-1980

Ця споруда є головною всеукраїнською книгозбірнею та одним з найбільших за обсягом документно-інформаційних ресурсів книгосховищем світу.

Ця будівля виглядає як гігантський вертикальний блок, який домінує над оточенням і створює відчуття “ваги” і сили. Також можна спостерігати повторюваність і ритм: однакові вертикальні модулі і сувора геометрія, що, до речі, витікає і з функціоналізму, про який ми говорили раніше. Бібліотека імені Вернадського є гібридом бруталізму і пізнього модернізму в радянському виконанні, яка, до того ж, виглядає як “фортеця знань” і підкреслює важливість науки в радянській системі.

2) Київський крематорій 1977

Він розташований на території Байкового кладовища і його будівництво поєднує в собі інженерію, мистецтво й навіть елементи експерименту.

У зв'язку з популяризацією кремації в СРСР 1960-х, було прийнято рішення створити в Києві не просто споруду, а архітектурний комплекс із глибоким символізмом.

Будівля поєднує у собі різноманітні незвичні елементи: хвилясті бетонні “пелюстки”, відсутність прямих кутів і плавні лінії, що символізують перехід між життям і смертю. Архітектура цієї споруди мала на меті створювати спокійний, майже медитативний стан, замість гнітючої атмосфери. Цей крематорій демонструє суть подібної архітектури - форма і рельєф мають емоційний зміст.

Київська архітектура: Функціоналізм і Бруталізм

3) Готель “Салют” 1984

Цю будівлю я вважаю однією з найунікальніших споруд в світі! Спершу український архітектор-модерніст Авраам Мілецький планував створити 20-ти поверхову башту, яка стала б виразним, домінуючим акцентом над Дніпром. На жаль, його плани змінила радянська влада, яка не дозволила так “нахабно” затьмарити історичний силует Києво-Печерської лаври. У результаті будівля стала “сплюснутою” і саме це зробило її такою унікальною. “Салют” - це справжня бетонна космічна станція, циліндр на сплюснутій основі з виступаючими балконами і чіткою геометрією. Та “Салют” має свою особливість: на відміну від класичного бруталізму, тут є пластика і динаміка, будівля виглядає як справжня скульптура. З цього можемо зробити висновок, що це унікальне поєднання бруталізму і архітектурного експресіонізму, яке рідко можна зустріти на вулицях нашої столиці. Цікаво, що 1970-80-х в СРСР була мода на “космічне майбутнє” у зв'язку з успіхами радянської космічної програми, тому готель отримав таку незвичну форму, якою вражає киян і сьогодні.

4) Український Дім 1978–1982

Це одна з ключових споруд пізнього радянського модернізму в Києві, яка дуже добре показує, як перепліталась ідеологія, функція і архітектурний стиль.

У зв'язку з тим, що Київ мав стати важливим ідеологічним центром УРСР, потрібен був великий музейний простір для пропаганди, а отже будівля мала виглядати монументально і “вічно”. Спершу будівля стала музеєм В. Леніна, а після розпаду Радянського Союзу будівлю переосмислили і символічно перетворили з центру пропаганди на культурно-мистецький осередок.

Бруталістичні ознаки цієї споруди видно неозброєним оком:

могутній бетонно-кам'яний моноліт, що нависає над Європейською площею.

Вся його краса полягає в чіткості пропорцій і масштабів, без зайвих декорацій, що є протиставленням класичній строкатій архітектурі.

Такі будівлі не є конвенційно красивими, та я вбачаю в них деєщо особливе. Бруталістична архітектура - це протест. Кожна деталь такої конструкції має своє значення і тішить наше око своїми чіткими структурами. Така архітектура має не менше емоційного забарвлення та прихованих сенсів, ніж величні палаци епохи Ренесансу, і ми маємо цінувати різноманіття української архітектури, замість того, аби підпорядкувати її єдиним шаблонам.

Коли слова стають світами

Сухомудренко Софія

Люди здавна використовують письмо як спосіб передати свої думки та почуття. Письмо - це не просто надрукований текст на аркуші паперу, це цілий світ.

Люди часто сприймають книги як щось нудне, бо не бачать картинки, але насправді вони просто не розуміють, що це і що ж робить їх особливими. Адже книга не показує готової картинки, книжкову реальність мусить створити наша уява. Кожне слово перетворюється на образ, кожне речення - на сцену, а звичайний текст - на живу історію в уяві читача. Так оживають герої, з'являються міста.

Так само як художник створює свою роботу фарбами, музикант - нотами, дизайнер - штрихами, письменник - словами. На перший погляд, ці слова здаються звичайним текстом, і насправді так воно і є, але цього достатньо щоб створити іншу реальність, лише читач із цього може побачити новий світ.

У фільмах нам показують готову картинку, тоді як у книзі ти сам її створюєш. Те, як ти уявиш місце, персонажів, атмосферу, залежить

не лише від слів, написаних автором, а й від твоєї фантазії. Кожен уявляє по-різному, навіть якщо опис однаковий: для когось - герой має одні риси, для когось - зовсім інші; одне й те саме місто може виглядати по-різному в уяві різних людей.

Саме тому жодна історія не є однаковою для всіх - кожен читач проживає її по-своєму. У цьому і полягає особливість письма як мистецтва: воно не обмежує, а дає свободу - свободу бачити, відчувати і створювати власну версію того, що існує лише на сторінках, але здається абсолютно реальним, який існує лише на сторінках, але здається абсолютно реальним.

Також у кіно наші емоції часто залежать не стільки від самого сюжету, скільки від гри акторів. У книгах же це сприймається інакше - більш особисто. Ми не спираємось на чийсь виконання ролі, а самі проживаємо кожен момент. Якщо актор не зміг передати глибину емоцій персонажа, сцена може залишитися байдужою для глядача. У книзі ж усе навпаки: ми орієнтуємось лише на текст, і

тому переживання стають ніби нашими власними - більш щирими і глибокими. На екрані нам не завжди відкривають внутрішній світ персонажа, і ми змушені здогадуватись: що він відчував у цей момент? чому сказав саме це? що насправді приховує за своїми словами? Ми можемо лише припускати, але не бути впевненими. У книгах усе інакше: нам відкривають думки, переживання, сумніви героїв. Ми ніби опиняємось у них у голові, бачимо кожную деталь їхніх роздумів і краще розуміємо їхні вчинки.

Отже, якщо кіно показує нам історію ззовні, то книга дозволяє прожити її зсередини. Вона не просто демонструє події, а дає можливість відчувати їх, зрозуміти, пережити їх і навіть переосмислити. Саме тому письмо як мистецтво є особливим: воно не обмежується зображенням, а створює глибший зв'язок між історією і людиною, яка її читає.

Письменники не просто створюють події - вони описують цілі реальності. Від їхніх слів залежатиме те як розгорнеться уява читача.

Коли слова стають світами

Саме своїми словами вони створюють атмосферу, героїв, події, міста, світи і навіть цілі всесвіти. Кожна деталь, кожен опис - дуже важливі, мають значення: вони допомагають читачеві зануритися в цю історію і відчуття її так, ніби вона реальна.

Особливо яскраво це демонструє творчість Джоан Роулінг, адже вона доводить, що за допомогою слів можна створювати абсолютно різні всесвіти. Вона створила магічний всесвіт у серії про Гаррі Поттера, який став відомим у всьому світі.

Але це не єдиний тип історій, які вона пише: під псевдонімом Роберт Галбрейт вона створює зовсім інші світи - реалістичні детективні історії, де немає магії, а є лише людські характери, злочини і розслідування. Це показує, що один і той самий автор може за допомогою слів створити абсолютно різноманітні реальності. Кожен із цих світів викликає різні емоції та по-різному впливає на читача, але всі вони однаково існують лише завдяки письму.

Отже, письмо - це набагато більше, ніж просто текст на сторінці воно дає можливість створювати цілі світи, які, оживають в уяві читача. На відміну від кіно, де ми бачимо вже готову картинку, книга дозволяє нам самим уявляти, відчувати і проживати історію. Саме тому кожен читач сприймає її по-своєму, а кожне прочитання стає унікальним досвідом. Письмо можна назвати мистецтвом, тому що воно не лише розповідає події, а й створює нові реальності в нашій уяві.

Роль мілітарної поезії

Мейта Алла

Вчителька української мови та літератури в Liko School

Поезія уміє дихати людською сутністю. Вона не може бути неправдивою, бо мимоволі виймає на поверхню прожите, пережите чи те, що потребує роздумів. Вона, як об'єктив камери, що фіксує мить чуттів, вражень, сприйняття. Особливого значення набуває у сьогочасні мілітарна поезія, що стає своєрідним документуванням проживання війни як цивільними, так і військовими. Особливо військовими. У цих віршах метафори перестають бути образною мовою, вони набувають статусу суб'єктів правди. На відміну від новин, поезія сублімує факти і стає венозною системою для усвідомлення і прийняття.

Український військовий льотчик **Василь Мулік** у 2024 році видає збірку «Базальт». Це його свідчення війни, усе, що переживав особисто. Тут багато металу, блискучого, холодного, мертвого, який перетворює життя людини на уламки. Це лексика терикону і камуфляжу, обов'язку і «правди - в піхоті». І в цьому безкінечному лютому є багато любові, що й береже базальт

« Попереду - ворог, позаду твоя любов». Це рядки, що пульсують беззаперечною вірою і силою встояти.

У 2022 році видає збірку «Закладки» військовий кореспондент **Дмитро Лазуткін**. Це вірші, що виписують найменші деталі: «збирати каштани», «светр незручний колеться», «дівчина в навушниках слухає хіти окупантів», «годувати пса», «місто світиться вночі». І ці штрихи розростаються панорамністю обдумування, як розказати про все це технікою повноти життя. І ця кожна деталь стає свідком прожитого дня - «так/ я репортер/ не сумнівайтесь/ я розкажу всю правду». І ця правда не завжди зручна, ба більше - болюча, але вона про нас.

У 2023 році видає збірку «Тут були ми» військовослужбовець **Артур Дронь**. Його вірші рубані, лаконічні і значно менше рим. В одному з інтерв'ю, поет відмічає, що поезія великою мірою терапія для автора - "Навіщо нам вірші? Одна з найпереконливіших відповідей для мене - щоб ми не почувалися такими самотніми».

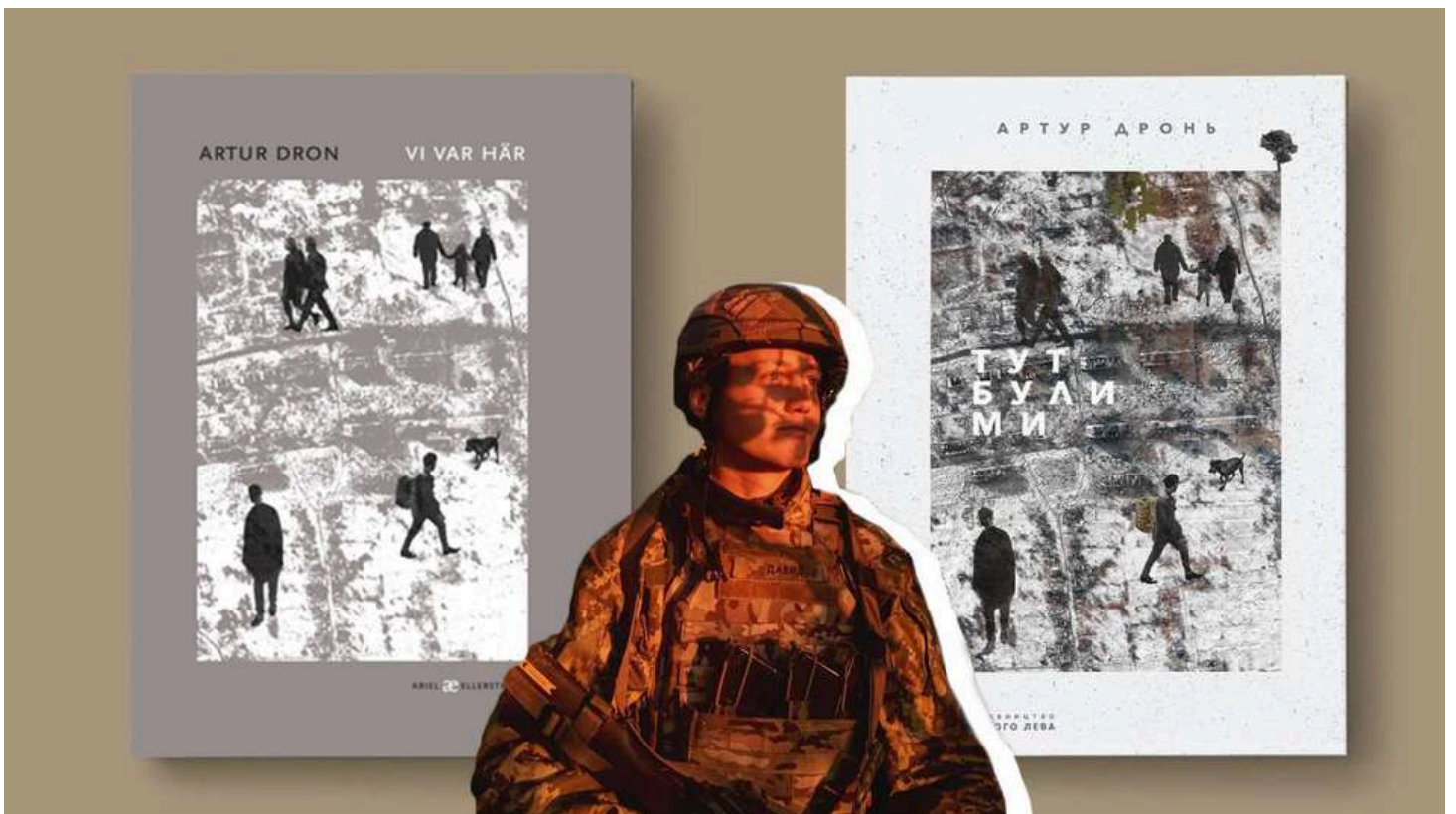
Обстрілянийпологовий у Маріуполі, новини зі звільненого Ізюма, рядки-рефлексії між обстрілами стають віршами, географічні назви та імена - символами стійкості. « Але зараз така зима/ і все вимагає такої ціни,/ що падають /тільки сніг і солдати...» А ще в його поезії багато Бога як субстанції, що тримає в собі добро, накопичує його у проваллі між смертю і виживанням. Ліричний герой знає, як акумулювати себе і не розтратити, хоча навколо «війна триває, її гідра сильна та сита». І твориться нова міфологізація - трансформація «сил на межі» у ті, хто тримає небо. Вірші Артура Дроня про «людей, які люблять більше, ніж бояться».

Вірші у війні й про війну - це легалізація проживати гнів, розпач, вразливість, створюючи безпечний простір для рефлексії і можливість розділити між тими, хто потребує, чи об'єднати тих самотинців, що губляться у скруті й «прибитості».

Роль мілітарної поезії

Василь Мулік, автор збірки "Базальт"

Артур Дронь, автор збірки "Тут були ми"

Роль мілітарної поезії

У 2023 році **Ярина Черногуз**, бойова медикня та розвідниця, видає книгу поезій «[dasein: оборона присутності]», за яку отримала Шевченківську премію. «Поезія - це моя медитація, колаж почуттів та складні інсайти. Не всім близька, далеко не всім зрозуміла, місцями надто особиста, місцями надто далека й філософська, але в ній точно є моя правда про смерть, любов, межу, на якій стається пізнання. Такий собі трикутник війни», - пояснює поетка.

Стається пізнання... Чи може сьогодні поезія розраховувати просвітницьку месійність національної ідентифікації? Війна зрештою має випалити у нас, українців, залите впродовж тривалого неволення та нав'язане клеймо про "адін народ". Ми, за задумкою ворога, давно повинні були розчинитися у шовіністичній культурі і перетворитися з русичів, русинів спочатку у малоросів, а потім у руських. Поезія розворушує підсвідоме і укорінене поколінняв'єстю, щоб не дати забути істинне. Насамперед вона про те, щоб передати пам'ять про справжнє і справжніх - «коли дивлюся на три одужковані крапки/ на позначення ваших життів/ відданих за світло/ хоч би трохи того світла нам/ не втратити ніколи». А ще прочитуємо про наслідки, оговтування від страшного воєнного досвіду і найголовнішим же є витримати випробування суспільної посттравми - «дай відваги випити

усі плоди війни і після цього -/ зберегти здатність/ просто усміхнутися». І ще стільки всього попереду, що потребує осмислення, діалогів, правдивості перед собою і один одним, щоб облаштувати свій світ, власний незалежний: «і світ став чесним коли назвав усі імена/ світ став чесним коли всі хто загинули і всі хто втратили/ стали жити післяжиття/»

І ці імена треба називати. У 2023 році вийшла збірка військовослужбовця **Максима Кривцова** «Вірші з бійниці». Вона особливо естетично бездоганна і продумана: відведено місце, щоб намалювати вірш, як хочеш ти, уміщено знімки, зроблені «Далі» (позивний), його рукою писані вірші. 7 січня 2024 Максим у фейсбуці запровадив ворожіння - слід було вказати сторінку і цифру рядка, а він напише цей рядок. Я в цей день була зайнята і знала, що напишу увечері, коли звільнюсь. Здається, о 19.00 зайшла на його сторінку, неквапом перечитала коментарі, і це була така дещо дитяча розвага-гра, але з дорослими і непростими віршами.

А в кінці - допис мами: «Максима більше немає». Він загинув цього дня. Я не встигла написати, а для нього ось ця невимушена увага читача була такою важливою. Тепер ці не написані рядки назавжди зі мною. Ми у війні не можемо відкладати важливе на потім, бо тягар незробленого носити значно важче, ніж будь-які спроби, хай

помилкові, чи невдалі, незграбні чи й провальні - але ти пробуєш. Я раз по раз розгортаю книжку на будь-якій сторінці і читаю обраний навмання рядок, продовжуючи ворожіння. Сьогодні випав такий - «Я спостерігав за тим/ як гойдається/ самотній листок/ у хвилях її розкуйовдженого волосся»... і як не повірити у таке ворожіння, мабуть, він і справді спостерігає.

Кілька днів тому вийшла друком збірка «Позиція» мого доброго знайомого поета, піхотинця **Федора Рудого**. «Колись я вирішив, що більше не писатиму віршів. Але на війні стало очевидним, що деякі стани, досвіди й сенси можна описати лише в поетичній формі. І що інколи творчість - єдиний спосіб зберегти себе серед болю, відчаю, втрат.

Пізніше за допомогою пензля, чорної ручки і банки розчинної волонтерської кави, з'явилися й ілюстрації до книги. Така техніка видалася мені символічною, адже їхній колір нагадує легендарну донецьку глину і пахне спогадами про моменти затишшя, коли замерзлими пальцями стискаєш бляшану чашку з гарячим напоєм, коли, попри все, хочеш жити, і знаходиш прекрасне навіть на війні. Мені хотілося зберегти це відчуття».

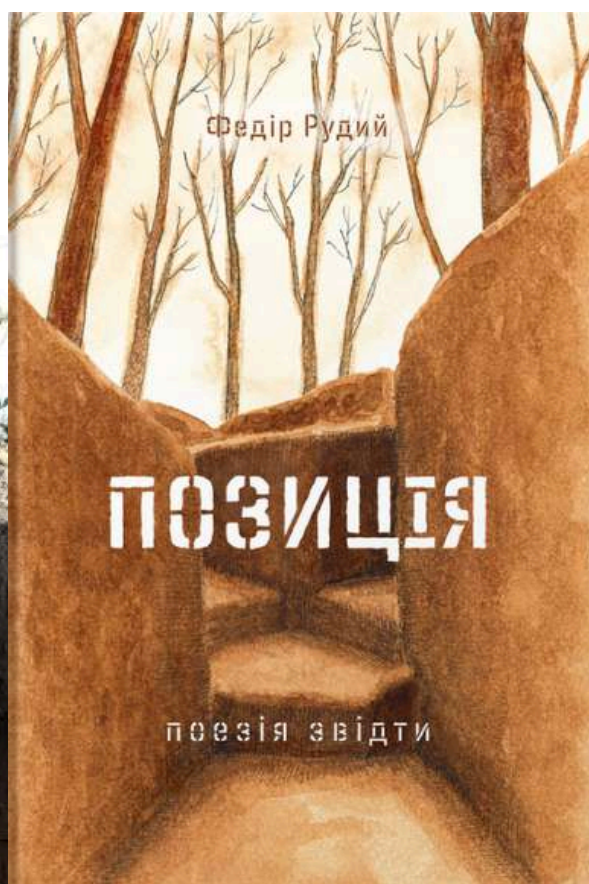
Роль мілітарної поезії

Книжки з полиць колись обов'язково перейдуть до рук тих, хто захоче знати про нас. Їх треба поставити на наші полиці. Поезії військових - найправдивіше фіксування часу і найвищого прояву людяності. Ми не до кінця усвідомлюємо, як важливо, щоб рядки

цих віршів прошивали стібками наші ранимості. Я виважено обрала саме таку тему, розуміючи, що війна й так надовго і глибоко, до нудоти у наших кістках, що несила щоразу входити у її проявлення у різних сферах, і, зокрема, й в мистецтві, бо хочеться навпаки ментально втікати.

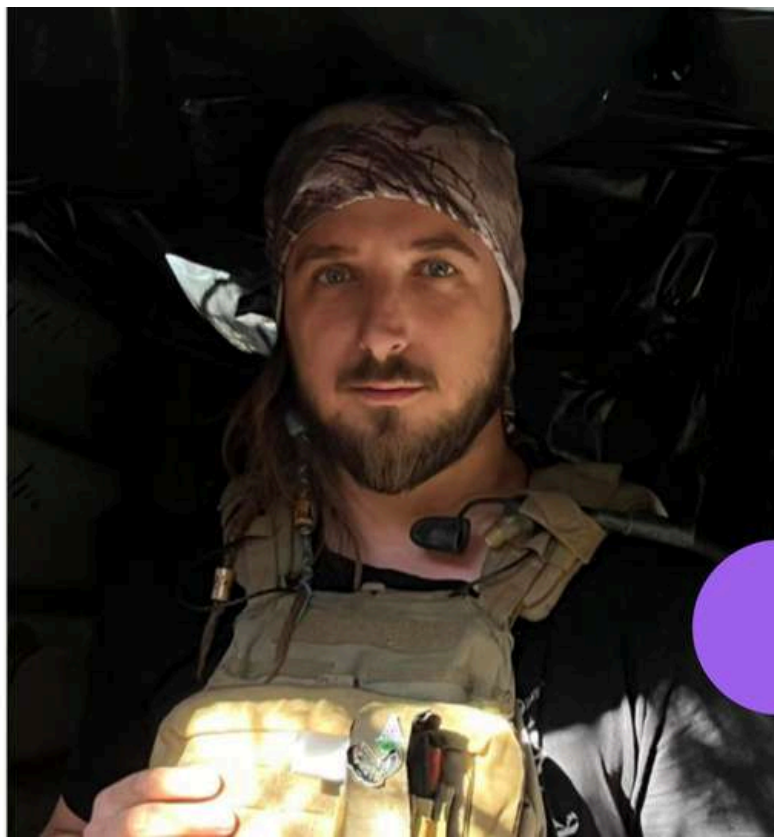
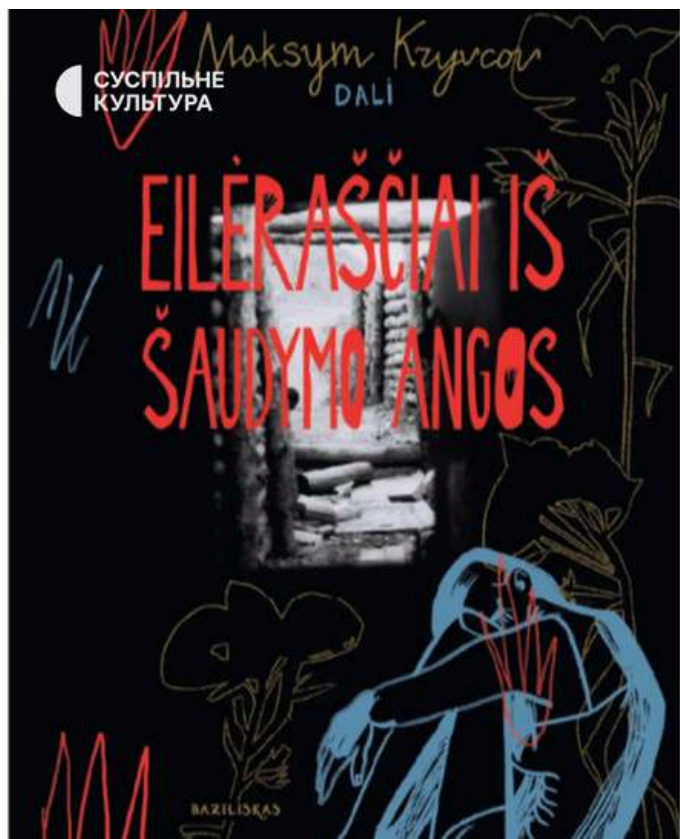
Однак, люди, що стали на захист - аж ніяк не втікають, вони воюють і пишуть вірші. Нам залишається значно менше - просто їх читати. Збірку віршів Федора Рудого можна придбати у Видавництві 333.

Федір Рудий

Збірка поезії "Позиція"

Роль мілітарної поезії

Максим Кривцов, автор збірки «Вірші з бійниці»

Ярина Черногуз, авторка книги поезій «[dasein: оборона присутності]»

Мистецтво музичної обкладинки

Короленко Анна

Чи часто ви звертаєте увагу на обкладинки альбомів? Як вони впливають на сприйняття музики? Чому якісь ілюстрації ми запам'ятовуємо, вони стають іконами жанру, а якісь втрачаються, ніби їх і не існувало? Над заставками альбомів можуть працювати відомі митці, навіть цілі групи професіоналів. По-перше, тому що вони грають величезну роль у маркетингу. А по-друге, саме обкладинка - наше перше враження про нутроці альбому. Чи ні?

Спершу, чи обкладинки мають сенс, якщо взагалі важливі?

Хоча це може бути персональним питанням для кожного, але, вірогідно, картинка, яку ми спочатку бачимо, вже підсвідомо впливає на ваше сприйняття почутого потім. Адже саме це зображення і буде першим враженням, порталом до світу, який так кропітливо створював композитор. Це зображення має за мету вмістити все, що представляє собою альбом. Тому можна сказати, що обкладинка може грати чи не таку ж важливу роль, як і сама музика. Насправді, ця деталь може зробити або зруйнувати весь альбом.

Існує повно прикладів, коли можна уявити іншу обкладинку, змінивши в уявленні лише кольорову гаму чи цілу композицію, і можна впевнено припустити, що перспектива на музику була б зовсім іншою. До прикладу візьміть обкладинку альбому Френка Оушена «Blonde».

Її мінімалізм дає нам змогу сконцентруватись саме на Френку, про чю історію і йде мова в піснях. Якби обкладинка демонструвала, наприклад, блондинку із романтичним заходом сонця на фоні, що б ідеально відобразило назву альбому, але точно не контекст його наповнення. Повернемося до зв'язку обкладинки і наповнення. Є теорія, що альбом названий

“Блонд”, тому що багато хто в дитинстві має світле волосся, яке потім темнішає, як і наша невинність з часом. А зелена зачіска на фото, тому що в його піснях багато фігурує басейн, де міститься багато Хлору, який може пофарбувати блонд у зелений. Так, звучить складно, але це вершина айсбергу з натяків, що Оушен цілеспрямовано залишає для слухачів. На цьому глибина обкладинки не закінчується. Фотограф Вольфганг Тільманс, який зробив цю світлину, багато концентрував своєї праці на контроверсійних знімках, часто у гей-клубах. Його роботи могли викликати багато дискусії, натомість політичної. Як не дивно, тема орієнтації займає значну частину альбому “Blonde”. Не забуваймо про емоційне забарвлення, на яке нас може налаштувати обкладинка. Цей знімок дає якийсь естетичне задоволення, яке складно пояснити, разом із ностальгією, відчуттям легкості, після складного підліткового періоду. Ви ще зі мною? Коротко кажучи, обкладинка - це те, що нас зустрічає при відкритті альбому і те, що супроводжуватиме нас у пам'яті, коли альбом не поряд.

Мистецтво музичної обкладинки

Є ще сотні прикладів такого глибокого зв'язку обкладинки і музики. Як-от в альбомі Леді Гаги «Артпро»,

обкладинка якого була зроблена художником Джеффом Кунсом, є повно відсилкою на автора цієї композиції, а саме: синя куля, або Gazing ball, який став сигнатурним для митця, волосся як у жінки Кунса, а також поєднання на фоні картини Боттічеллі «Народження Венери» і витвору барокового скульптора Лоренцо Берніні «Аполлон і Дафна». Концепція альбому «Артпро» полягає в тому, що мистецтво і попкультура зливаються в єдине ціле. Це дуже співзвучно філософії Кунса, якого не просто так обрали для такої задачі - перетворення людського тіла на об'єкт, своєрідний витвір мистецтва. У таких піснях, як «G.U.Y.» та «Aura», досліджуються теми ідентичності, перформансу й штучності, ніби йдеться про живі скульптури. В альбомі є ідеї, які також перегукуються з ідеями Ренесансу, в стилі якого

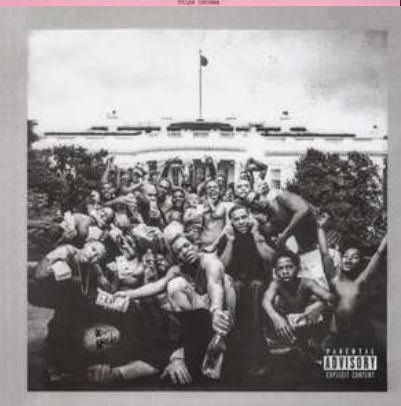
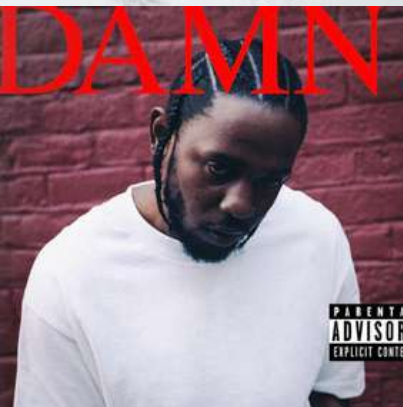
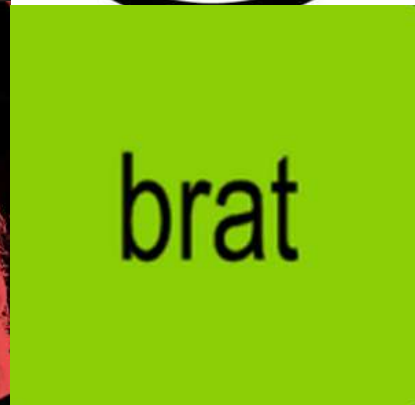
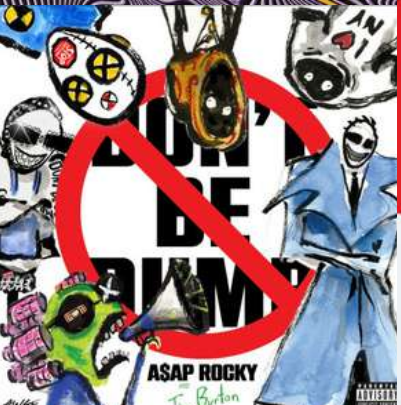
намальована картина на фоні. В епоху Відродження мистецтво зосереджувалося на людині як центрі світу: її тілі, красі, гармонії та потенціалі до самотворення. Художники як Боттічеллі показували ідеалізовану, майже божественну красу, де тіло було не просто фізичним об'єктом, а носієм духовного сенсу.

У Артпро ці ж ідеї переосмислюються: людина теж залишається в центрі, але вже як сконструйована істота. Замість гармонійної природної краси - штучність, глянець, цифровість, тому ми бачимо 3D рендеринг фігури Леді Гаги на картинці, замість божественного ідеалу - образ, створений для сцени та погляду інших. Те, що в Ренесансі було прагненням до ідеалу, тут стає грою з образом і ідентичністю. У цьому сенсі тіло знову є мистецтвом, але вже не як відображення досконалості природи, а як продукт культури, медіа й власного самовираження.

Таких прикладів є ще багато, але залишається одне питання - що робить обкладинку альбому хорошою?

В першу чергу, як вже зазначалося, ця ілюстрація має 'звучати' як сам альбом: на невербальному рівні передавати схожі емоції, які ми отримали б при прослуховуванні. З таких я б назвала Tame Impala «Currents», Gorillas «Plastic Beach», Malcolm Todd «Sweet Boy», будь-який альбом Kali Uchis і, звісно, Charli Xcx «Brat».

Далі обкладинка має запам'ятися: чи завдяки гарному контрасту кольорів, провокаційній світліні, чи завдяки автору малюнка, як це було з альбомом Asap Rocky «Don't Be Dumb», обкладинку якого намалював Тім Бертон. Окрім полегшення просування такого альбому, це також ліпше налаштовує стосунки між слухачем і піснями в збірці. Впродовж всього споживання альбому, хочете ви чи ні, ця картинка знаходиться у вас в голові. Тепліші кольори обкладинки можуть створити відчуття, ніби мелодія більш насичена яскравими емоціями: від гніву до дитячих радощів. В той час як холодніші відтінки створюють післясмак більш приглушеного спектру почуттів: релакс, ностальгія, сум. Зверніть увагу на альбом «Channel Orange» Франка Оушена. Ми на вряд відчували б такі 'нагріті' почуття в Pyramid, гнів у Super Rich Kids, або ж теплі літні дні в Sierra Leone. Так само з альбомом The Marías «Submarine»: він справді відчувається як занурення у підводний світ звуків, як релаксація, як понеділок-вихідний. Мета цієї статті була звернути вашу увагу на мистецтво в сфері музики, яке багато хто не помічає. Відслідкуйте ваші емоції при прослуховуванні альбомів, обкладинка якої вплинула на його сприйняття?

2026